ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 5ης Φεβρουαρίου 2002 *

Στην υπόθεση C-277/99,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Verwaltungsgerichtshof (Αυστρία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Doris Kaske

και

Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Wien,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, αφενός, ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής της συμβάσεως σχετικά με την ασφάλιση ανεργίας που συνήφθη μεταξύ της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας σχετικά με τα επιδόματα ανεργίας αντί των άρθρων 3, 6, 67 και 71 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), μέσω της εφαρμογής των αρχών που συνάγονται από την απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1991, C-227/89, Rönfeldt (Συλλογή 1991, σ. I-323), στα επιδόματα αυτά και, αφετέρου, ως προς την ερμηνεία των άρθρων 48 και 51 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 39 ΕΚ και 42 ΕΚ),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τις F. Macken, πρόεδρο τμήματος, N. Colneric, και τους J.-P. Puissochet (εισηγητή), R. Schintgen και B. Σκουρή, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Mischo
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η D. Kaske, εκπροσωπούμενη από τον F.-C. Sladek, Rechtsanwalt,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον C. Pesendorfer,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον S. Ortiz Vaamonde,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Fernandes και S. Pizarro,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους P. Hillenkamp και G. Braun,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Οκτωβρίου 2001,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 29ης Ιουνίου 1999, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Ιουλίου 1999, το Verwaltungsgerichtshof υπέβαλε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν, αφενός, τη δυνατότητα εφαρμογής της συμβάσεως σχετικά με την ασφάλιση ανεργίας που συνήφθη μεταξύ της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας (στο εξής: γερμανοαυστριακή σύμβαση) αντί των άρθρων 3, 6, 67 και 71 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), μέσω της εφαρμογής των αρχών που συνάγονται από την απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1991, C-227/89, Rönfeldt (Συλλογή 1991, σ. I-323), στα επιδόματα αυτά και, αφετέρου, την ερμηνεία των άρθρων 48 και 51 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρων 39 ΕΚ και 42 ΕΚ).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο προσφυγής που άσκησε η D. Kaske κατά της αποφάσεως της 28ης Νοεμβρίου 1996, με την οποία το Landesgeschäftsstelle des Arbeitsmarktservice Wien (τοπικό γραφείο του οργανισμού απασχολήσεως εργατικού δυναμικού της Βιέννης, στο εξής: οργανισμός), σύμφωνα με απόφαση του Ausschuss für Leistungsangelegenheiten (επιτροπής αρμόδιας για ζητήματα επιδομάτων), απέρριψε την ιεραρχική προσφυγή της με την οποία ζητούσε να της καταβληθεί επίδομα ανεργίας βάσει του άρθρου 14, παράγραφος 5, του Arbeitslosenversicherungsgesetz (νόμου περί ασφαλίσεως ανεργίας, στο εξής: AlVG).

Η κοινοτική ρύθμιση

3 Ο κανονισμός 1408/71 άρχισε να ισχύει για τη Δημοκρατία της Αυστρίας από της προσχωρήσεώς της στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, ήτοι από την 1η Ιανουαρίου 1994.

4 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 προβλέπει:

«Τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από την νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού.»

5 Το άρθρο 6, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 προβλέπει:

«Στο πλαίσιο του προσωπικού και του καθ' ύλη πεδίου εφαρμογής του ο παρών κανονισμός αντικαθιστά, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 7, 8 και 46, παράγραφος 4, οποιαδήποτε σύμβαση κοινωνικής ασφαλίσεως που συνδέει:

α) είτε αποκλειστικά δύο ή περισσότερα κράτη μέλη».

6 Το άρθρο 67 του κανονισμού 1408/71, που επιγράφεται «Συνυπολογισμός των περιόδων ασφαλίσεως ή απασχολήσεως», προβλέπει:

«1. Ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου εξαρτά την κτήση, τη διατήρηση ή την ανάκτηση του δικαιώματος παροχών από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, λαμβάνει υπόψη, κατά το μέτρο που απαιτείται, τις περιόδους ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό την ιδιότητα μισθωτού υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, ως να επρόκειτο για περιόδους ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει ο φορέας αυτός, υπό τον όρο πάντως ότι οι περίοδοι απασχολήσεως θα είχαν θεωρηθεί ως περίοδοι ασφαλίσεως αν είχαν πραγματοποιηθεί υπό τη νομοθεσία αυτή.

2. Ο αρμόδιος φορέας κράτους μέλους, η νομοθεσία του οποίου εξαρτά την κτήση, τη διατήρηση ή την ανάκτηση του δικαιώματος παροχών από την πραγματοποίηση περιόδων απασχολήσεως, λαμβάνει υπόψη, κατά το μέτρο που απαιτείται, τις περιόδους ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό την ιδιότητα μισθωτού υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, ως να επρόκειτο για περιόδους απασχολήσεως που πραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζεται από τον φορέα αυτόν.

3. Με εξαίρεση τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 71, παράγραφος 1, περίπτωση α), εδάφιο ii), και β), εδάφιο ii), η εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 1 και 2 τελεί υπό τον όρο ότι ο ενδιαφερόμενος έχει πραγματοποιήσει τελευταία:

— στην περίπτωση της παραγράφου 1, περιόδους ασφαλίσεως,

— στην περίπτωση της παραγράφου 2, περιόδους απασχολήσεως,

κατά τις διατάξεις της νομοθεσίας δυνάμει της οποίας ζητούνται οι παροχές.

4. Όταν η διάρκεια χορηγήσεως των παροχών εξαρτάται από τη διάρκεια των περιόδων ασφαλίσεως ή απασχολήσεως, έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της παραγράφου 1 ή της παραγράφου 2, κατά περίπτωση.»

7 Το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', σημείο ii, του κανονισμού 1408/71 προβλέπει:

«Ο σε ανεργία μισθωτός που κατοικούσε κατά τη διάρκεια της τελευταίας απασχολήσεώς του στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από το αρμόδιο κράτος λαμβάνει παροχές κατά τις ακόλουθες διατάξεις:

[...]

β) [...]

ii) ο μισθωτός, πλην του μεθοριακού εργαζομένου, ο οποίος ευρίσκεται σε πλήρη ανεργία και ο οποίος τίθεται στη διάθεση των υπηρεσιών απασχολήσεως στο έδαφος του κράτους μέλους όπου κατοικεί ή επιστρέφει στο έδαφος αυτό, λαμβάνει παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού, σαν να είχε ασκήσει εκεί την τελευταία του απασχόληση· οι παροχές

αυτές καταβάλλονται από τον φορέα του τόπου κατοικίας και εις βάρος του. Αν όμως στον μισθωτό αυτό είχε αναγνωριστεί το δικαίωμα παροχών εις βάρος του αρμοδίου φορέα του κράτους μέλους, στη νομοθεσία του οποίου υπήχθη τελευταία, λαμβάνει τις παροχές σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 69. Το δικαίωμα των παροχών σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους της κατοικίας του αναστέλλεται για την περίοδο κατά την οποία ο άνεργος δύναται, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 69, να διεκδικήσει παροχές κατά τη νομοθεσία στην οποία είχε υπαχθεί τελευταία.»

Το εθνικό δίκαιο

8 Το άρθρο 14 του AlVG προβλέπει:

«*Κτήση του δικαιώματος*

1. Το δικαίωμα για την ασφάλιση ανεργίας αποκτάται το πρώτον όταν ο άνεργος απησχολείτο, υπαγόμενος στην υποχρεωτική ασφάλιση ανεργίας, στην ημεδαπή 52 συνολικώς εβδομάδες κατά τους τελευταίους 24 μήνες πριν από την υποβολή της αιτήσεώς του (περίοδος αναφοράς).

[...]

5. Οι περίοδοι ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που συμπληρώθηκαν στην αλλοδαπή πρέπει να συνυπολογίζονται για την απόκτηση του δικαιώματος στον βαθμό που το ζήτημα αυτό ρυθμίζεται από διακρατικές συμβάσεις ή διεθνείς συνθήκες. Για τον υπολογισμό των περιόδων απασχολήσεως ή ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν στην αλλοδαπή δεν απαιτείται η συμπλήρωση ενός ελάχιστου χρόνου απασχολήσεως στην ημεδαπή πριν από την προβολή του δικαιώματος για την καταβολή επιδόματος ανεργίας

1. εφόσον ο άνεργος πριν από την τελευταία του απασχόληση στην αλλοδαπή είχε επί τουλάχιστον δεκαπέντε συνολικώς έτη την κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του στην Αυστρία, ή

2. εφόσον ο άνεργος μετακόμισε στην Αυστρία ενόψει οικογενειακής επανενώσεως και ο ενταύθα διαβιών σύζυγος είχε επί τουλάχιστον δεκαπέντε συνολικώς έτη την κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του στην Αυστρία, και

εφόσον, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, δηλώνεται ως άνεργος στην Αυστρία εντός τριών μηνών από το πέρας της απασχολήσεώς του ή της υποχρεώσεως ασφαλίσεως στην αλλοδαπή.

6. Προκειμένου να καθοριστεί αν υπήρξε κτήση του δικαιώματος, οι περίοδοι που αναφέρονται στα άρθρα 4 και 5 συνυπολογίζονται άπαξ μόνον.»

Η γερμανοαυστριακή σύμβαση

9 Η γερμανοαυστριακή σύμβαση άρχισε να ισχύει από την 1η Οκτωβρίου 1979 και εξακολουθεί πάντοτε να ισχύει. Το άρθρο 7 της συμβάσεως αυτής προβλέπει:

«Συνυπολογισμός περιόδων απασχολήσεως κατά τις οποίες υπήρχε η υποχρέωση καταβολής εισφορών και οι οποίες συμπληρώθηκαν βάσει της νομοθεσίας του ετέρου συμβαλλομένου κράτους

(1) Προκειμένου να διαπιστωθεί εάν έχει συμπληρωθεί η απαιτούμενη διάρκεια για την απόκτηση του δικαιώματος και προκειμένου να καθοριστεί η διάρκεια του δικαιώματος για τη χορήγηση επιδομάτων, υπολογίζονται οι περίοδοι απασχόλησης κατά τις οποίες υπήρχε η υποχρέωση καταβολής εισφορών και οι οποίες συμπληρώθηκαν σύμφωνα με τη νομοθεσία του ετέρου συμβαλλομένου κράτους, εφόσον ο αιτών έχει την ιθαγένεια του συμβαλλομένου κράτους εντός του οποίου προβάλλεται το δικαίωμα και εφόσον έχει τη συνήθη διαμονή του στο κράτος αυτό. Το αυτό ισχύει οσάκις ο αιτών εγκαθίσταται, ενόψει οικογενειακής επανενώσεως, στο συμβαλλόμενο κράτος εντός του οποίου προβάλλεται το δικαίωμα και εφόσον ο ήδη διαβιών στο κράτος αυτό σύζυγος έχει την ιθαγένεια του κράτους αυτού.

(2) Όσον αφορά τους λοιπούς ανέργους, οι περίοδοι απασχολήσεως κατά τις οποίες υπήρχε η υποχρέωση καταβολής εισφορών και οι οποίες συμπληρώθηκαν βάσει της νομοθεσίας του ετέρου συμβαλλομένου κράτους δεν συνυπολογίζονται παρά μόνον εάν, μετά την τελευταία είσοδό του στο έδαφος του συμβαλλομένου κράτους εντός του οποίου προβάλλει το δικαίωμα για τη χορήγηση επιδομάτων, ο ενδιαφερόμενος είχε στο κράτος αυτό έμμισθη απασχόληση τουλάχιστον επί τέσσερις εβδομάδες χωρίς να παραβιάσει τις διατάξεις σχετικά με την απασχόληση των αλλοδαπών.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Η D. Kaske, γερμανικής καταγωγής, απέκτησε και την αυστριακή ιθαγένεια το 1968. Από το 1972 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1982, η D. Kaske εργαζόταν στην Αυστρία ως μισθωτή υποκείμενη σε υποχρεωτικό σύστημα ασφαλίσεως γήρατος, ασθενείας, ατυχημάτων και ανεργίας. Το 1983 εγκαταστάθηκε στη Γερμανία όπου εργάστηκε ως μισθωτή μέχρι τον Απρίλιο του 1995 καταβάλλοντας εισφορές, μεταξύ άλλων, για την ασφάλιση ανεργίας. Η D. Kaske ελάμβανε στη Γερμανία επίδομα ανεργίας από της 1ης Μαΐου 1995 έως τις 14 Φεβρουαρίου 1996. Από τις 15 Φεβρουαρίου 1996 έως τις 31 Μαΐου 1996, η προσφεύγουσα εργάστηκε υπαγόμενη εκ νέου σε σύστημα ασφαλίσεως ανεργίας. Στη συνέχεια, επέστρεψε στην Αυστρία όπου υπέβαλε στις 12 Ιουνίου 1996 στον οργανισμό απασχολήσεως εργατικού δυναμικού αίτηση για τη χορήγηση επιδόματος ανεργίας.

11 Ο οργανισμός απέρριψε την αίτηση της ενδιαφερομένης με απόφαση της 8ης Αυγούστου 1996. Ο οργανισμός δικαιολόγησε την απόφασή του αυτή με το γεγονός ότι η D. Kaske δεν είχε συμπληρώσει περιόδους ασφαλίσεως στην Αυστρία αμέσως πριν από την αίτησή της για τη χορήγηση επιδόματος ανεργίας, όπως προβλέπει το άρθρο 67, παράγραφος 3, του κανονισμού 1408/71. Κατά συνέπεια, δεν μπορούσε να συνυπολογίσει τις περιόδους ασφαλίσεως και/ή απασχολήσεως που είχε συμπληρώσει σε άλλο κράτος μέλος βάσει του ανωτέρω κανονισμού. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος αυτού, η αναγκαία διάρκεια προκειμένου να απαιτηθεί η καταβολή επιδόματος ανεργίας δεν είχε συμπληρωθεί.

12 Η D. Kaske άσκησε κατά της αποφάσεως αυτής της 8ης Αυγούστου 1996 ιεραρχική προσφυγή η οποία απορρίφθηκε ως αβάσιμη με απόφαση του οργανισμού της 28ης Νοεμβρίου 1996. Στην αιτιολογία της αποφάσεώς της, η εν λόγω διοικητική αρχή έκρινε, αφενός, ότι η ενδιαφερόμενη δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 14, παράγραφος 1, του AlVG, που θεσπίστηκε προς εφαρμογή του άρθρου 67 του κανονισμού 1408/71, δεδομένου ότι δεν ήταν σε θέση να αποδείξει ότι είχε συμπληρώσει στην Αυστρία περιόδους απασχολήσεως με υποχρεωτική ασφάλιση ανεργίας κατά τους 24 τελευταίους μήνες πριν από την υποβολή της αιτήσεώς της. Η καθής της κύριας δίκης απέκλεισε, αφετέρου, τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 14, παράγραφος 5, του AlVG, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ούτε κατοικούσε επί δεκαπέντε έτη στην Αυστρία πριν από τη συμπλήρωση των περιόδων ασφαλίσεως στη Γερμανία ούτε είχε μετακομίσει στην Αυστρία ενόψει οικογενειακής

επανενώσεως. Ως εκ τούτου, οι περίοδοι απασχολήσεως που είχαν συμπληρωθεί στην αλλοδαπή δεν μπορούσαν να συνυπολογιστούν για την απόκτηση του δικαιώματος προς χορήγηση επιδόματος ανεργίας.

13 Κατά της απορριπτικής αυτής αποφάσεως της 28ης Νοεμβρίου 1996, η D. Kaske άσκησε προσφυγή ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof. Το Verwaltungsgerichtshof, θεωρώντας ότι η D. Kaske είναι δυνατό να έχει δικαίωμα να λάβει επίδομα ανεργίας εάν οι περίοδοι απασχολήσεως που είχε συμπληρώσει στη Γερμανία συνυπολογίζονταν για την απόκτηση του δικαιώματος αυτού και ότι θα μπορούσε να συνυπολογίσει τις εν λόγω περιόδους εάν οι διατάξεις της γερμανοαυστριακής συμβάσεως εφαρμόζονταν στην περίπτωσή της, αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Εφαρμόζεται η νομολογία Rönfeldt του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία μια διακινούμενη εργαζόμενη κάνει χρήση του δικαιώματος "ελεύθερης κυκλοφορίας" (κατ' ακρίβειαν: προκαταβολικώς) και μάλιστα όχι μόνο πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 αλλά και της Συνθήκης ΕΚ στη χώρα καταγωγής της, ήτοι καθ' ον χρόνον δεν μπορούσε ακόμη να επικαλεστεί στο κράτος απασχολήσεώς της τα άρθρα 39 ΕΚ επ. (παλαιά άρθρα 48 επ.);

2) Στην περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

Σημαίνει η εφαρμογή της νομολογίας Rönfeldt στην περίπτωση ασφαλίσεως ανεργίας ότι διακινούμενη εργαζόμενη μπορεί να επικαλεστεί μια ευνοϊκότερη διάταξη σε σχέση με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71, η οποία απορρέει από μια διμερή συμφωνία μεταξύ δύο κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως (εν προκειμένω από τη γερμανοαυστριακή σύμβαση περί ασφαλίσεως ανεργίας), εκάστοτε για την περαιτέρω διάρκεια της ασκήσεως του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας κατά την έννοια των άρθρων 39 ΕΚ επ. (παλαιά άρθρα 48 επ.) και ειδικότερα στην περίπτωση δικαιωμάτων τα οποία προβάλλονται μετά την επιστροφή από τη χώρα απασχολήσεως στη χώρα καταγωγής;

3) Στην περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα:

Πρέπει παρόμοια δικαιώματα να κρίνονται σύμφωνα με την — ευνοϊκότερη — σύμβαση μόνο καθόσον στηρίζονται σε περιόδους υποχρεωτικής ασφαλίσεως ανεργίας οι οποίες συμπληρώθηκαν έως την έναρξη ισχύος του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 (εν προκειμένω έως την 1η Ιανουαρίου 1994) στο κράτος απασχολήσεως;

4) Στην περίπτωση αρνητικής απαντήσεως σε ένα εκ των δύο πρώτων ερωτημάτων και καταφατικής απαντήσεως στο τρίτο ερώτημα:

Επιτρέπεται, υπό το πρίσμα της απαγόρευσης των διακρίσεων του άρθρου 39 ΕΚ (παλαιό άρθρο 48) σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, ένα κράτος μέλος, το οποίο προβλέπει στην εσωτερική του έννομη τάξη ευνοϊκότερη ρύθμιση σε σχέση με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1408/71 [εν προκειμένω: δεν απαιτεί αμέσως προηγούμενη ασφάλιση κατά την έννοια του άρθρου 67, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71], να εξαρτά την εφαρμογή της — πλην της περιπτώσεως οικογενειακής επανενώσεως — από δεκαπενταετή παραμονή στην επικράτειά του πριν από την κτήση περιόδων ασφαλίσεως στο έτερο κράτος μέλος, προκειμένου να λάβει υπόψη του τον χρόνο αυτό;»

Επί του πρώτου ερωτήματος

14 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν οι αρχές που συνήγαγε το Δικαστήριο στην προπαρατεθείσα απόφαση Rönfeldt, που παρέχουν

τη δυνατότητα μη εφαρμογής των διατάξεων του κανονισμού 1408/71 προκειμένου να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται στον εργαζόμενο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους μια διμερής σύμβαση την οποία ο κανονισμός αυτός έχει κανονικά υποκαταστήσει, ισχύουν και στην περίπτωση κατά την οποία ο εργαζόμενος αυτός άσκησε το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας πριν ο κανονισμός αυτός να αρχίσει να ισχύει και πριν η Συνθήκη τεθεί σε εφαρμογή στο κράτος μέλος καταγωγής του.

15 Στην σκέψη 29 της προαναφερθείσας αποφάσεως Rönfeldt, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης δεν επιτρέπουν την απώλεια κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων την οποία θα προκαλούσε, για τους μισθωτούς που άσκησαν το δικαίωμά τους στην ελεύθερη κυκλοφορία, η μη δυνατότητα εφαρμογής, κατόπιν της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 1408/71, των συμβάσεων που ισχύουν μεταξύ δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών και που έχουν ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία τους.

16 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η D. Kaske εργάστηκε διαδοχικά στην Αυστρία και στη Γερμανία, πριν καταστεί άνεργη στο τελευταίο αυτό κράτος. Επανελθούσα στην Αυστρία αμέσως αφότου περιήλθε στην κατάσταση αυτή, η D. Kaske ζητεί να της χορηγηθεί επίδομα ανεργίας στη νέα χώρα διαμονής της επικαλούμενη, μεταξύ άλλων, τις περιόδους απασχολήσεως που είχε συμπληρώσει στη Γερμανία. Η D. Kaske φρονεί ότι η εφαρμογή της γερμανοαυστριακής συμβάσεως παρέχει τη δυνατότητα συνυπολογισμού των εν λόγω περιόδων βάσει της αυστριακής νομοθεσίας σχετικά με τα επιδόματα ανεργίας και, ως εκ τούτου, της παρέχει το δικαίωμα να ζητήσει από τις αυστριακές διοικητικές αρχές τα αντίστοιχα επιδόματα.

Το παραδεκτό των ερωτημάτων

17 Η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει κυρίως ότι ο συνυπολογισμός των περιόδων απασχολήσεως που συμπλήρωσε η D. Kaske στη Γερμανία δεν επηρεάζει την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, δεδομένου ότι το σύνολο των περιόδων που μπορούν να συνυπολογιστούν από την παύση της καταβολής επιδομάτων για μια προγενέστερη περίοδο ανεργίας από τη γερμανική διοίκηση δεν επαρκούν προκειμένου να αποκτήσει το δικαίωμα να ζητήσει επίδομα ανεργίας λαμβανομένων υπόψη των προϋποθέσεων για τη διάρκεια της απασχολήσεως που προβλέπει ο

AIVG. Συνεπώς, η ανωτέρω κυβέρνηση υποστηρίζει, τουλάχιστον εμμέσως, ότι το ζήτημα εάν η γερμανοαυστριακή σύμβαση μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση της D. Kaske δεν έχει καμία χρησιμότητα για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

18 Πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 234 ΕΚ συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, απόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της μέλλουσας να εκδοθεί δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει (βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 38).

19 Το Δικαστήριο έχει επίσης κρίνει ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, πρέπει να ερευνά τις συνθήκες υπό τις οποίες του έχουν υποβληθεί τα ερωτήματα από τον εθνικό δικαστή, προκειμένου να ελέγχει κατά πόσον είναι αρμόδιο να απαντήσει. Άρνηση απαντήσεως σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου είναι δυνατόν να προβληθεί μόνον όταν είναι πρόδηλον ότι η ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμα όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση PreussenElektra, σκέψη 39).

20 Εν προκειμένω, τα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου. Η εκτίμηση σχετικά με το αν έχει συμπληρωθεί η αναγκαία διάρκεια απασχολήσεως προκειμένου να αποκτηθεί δικαίωμα για επίδομα ανεργίας αποτελεί ζήτημα του εσωτερικού δικαίου που δεν αφορά το Δικαστήριο. Στην υπό κρίση υπόθεση δεν συντρέχει καμία από τις απαριθμούμενες στην προηγούμενη σκέψη περιπτώσεις στις οποίες το ερώτημα απορρίπτεται ως απαράδεκτο.

21 Κατά συνέπεια, πρέπει να δοθεί απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα.

Επί της ουσίας

22 Η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αρχές που συνήγαγε το Δικαστήριο στο πλαίσιο της προαναφερθείσας αποφάσεως Rönfeldt δεν μπορούν να εφαρμοστούν στην περίπτωση της D. Kaske για δύο λόγους. Αφενός, ο κανονισμός 1408/71 έχει εφαρμοστεί στην περίπτωσή της δεδομένου ότι εισέπραξε, βάσει του κανονισμού αυτού, επίδομα ανεργίας στη Γερμανία για μια πρώτη περίοδο ανεργίας. Κατά συνέπεια, η περίπτωσή της ρυθμίζεται οριστικώς από τον κανονισμό 1408/71, διότι, εάν ο διακινούμενος εργαζόμενος είχε τη δυνατότητα να ζητεί την εφαρμογή του ευνοϊκότερου κανόνα κάθε φορά που καθίσταται άνεργος, αυτό θα προκαλούσε μεγάλες διαχειριστικές δυσχέρειες. Αφετέρου, η Αυστριακή Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η προαναφερθείσα απόφαση Rönfeldt αφορούσε συνταξιοδοτικά δικαιώματα που παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές σε σχέση με τα επιδόματα ανεργίας που αποτελούν αντικείμενο της διαφοράς στην κύρια δίκη.

23 Η Ισπανική Κυβέρνηση προβάλλει επίσης το τελευταίο αυτό επιχείρημα. Υποστηρίζει ότι, εν αντιθέσει προς τις συνταξιοδοτικές παροχές και τις παροχές λόγω αναπηρίας, στις οποίες είναι δυνατό να έχει δικαίωμα ο πολίτης ενός κράτους μέλους, ανεξαρτήτως του κράτους μέλους στο οποίο παρήχθη το γενεσιουργό γεγονός, το δικαίωμα της καταβολής επιδόματος ανεργίας εξαρτάται, δυνάμει του κανονισμού 1408/71, από την προϋπόθεση ότι η τελευταία περίοδος ασφαλίσεως ή απασχολήσεως συμπληρώθηκε στο κράτος μέλος στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση για την καταβολή του επιδόματος αυτού. Η κάθε άλλο παρά τυχαία διαφορά αυτή εξηγείται από την ίδια τη φύση των επιδομάτων ανεργίας, τα οποία συνδέονται ασυζητητί με την τελευταία απασχόληση και η καταβολή των οποίων διακόπτεται από την εκ νέου ανάληψη εργασίας.

24 Προεισαγωγικώς, πρέπει να προσδιοριστεί εάν οι αρχές που συνήχθησαν στο πλαίσιο της προαναφερθείσας αποφάσεως Rönfeldt εφαρμόζονται στα επιδόματα ανεργίας δεδομένου ότι τα επιδόματα αυτά αποτελούν το αντικείμενο της διαφοράς στην κύρια δίκη.

25 Στη σκέψη 21 της προαναφερθείσας αποφάσεως Rönfeldt, το Δικαστήριο έκρινε ότι το ερώτημα που είχε υποβληθεί στο πλαίσιο της υποθέσεως εκείνης από το εθνικό δικαστήριο έθετε το ζήτημα του αν η απώλεια κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων την οποία υφίσταται η ενδιαφερόμενη εργαζόμενη από τη μη δυνατότητα εφαρμογής συμβάσεων που έχουν συναφθεί μεταξύ κρατών μελών, λόγω της θέσεως σε ισχύ του κανονισμού 1408/71, συμβιβάζεται με τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης. Η απάντηση που έδωσε η ανωτέρω απόφαση αφορά κατά συνέπεια το σύνολο των κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων στα οποία αναφέρεται ο κανονισμός 1408/71 είτε οι παροχές αποκτώνται οριστικώς είτε χορηγούνται προσωρινώς σε έναν ασφαλισμένο. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι οι αρχές που συνάγονται από την προαναφερθείσα απόφαση Rönfeldt αφορούν, ασφαλώς, συνταξιοδοτικές παροχές οι οποίες, άνευ ουδεμίας αμφιβολίας, χαρακτηρίζονται από το γεγονός ότι είναι οριστικές, αλλά αφορούν επίσης παροχές λόγω αναπηρίας οι οποίες, όπως και τα επιδόματα ανεργίας, είναι δυνατό να κυμαίνονται και μάλιστα, σε ορισμένες περιπτώσεις, να είναι προσωρινές (βλ., στο πνεύμα αυτό, αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 1995, C-475/93, Thévenon, Συλλογή 1995, σ. I-3813, σκέψεις 2, 26 και 27, και της 9ης Οκτωβρίου 1997, C-31/96 έως C-33/96, Naranjo Arjona κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-5501, σκέψεις 2 και 29). Κατά συνέπεια, η φύση των ποικίλων αυτών παροχών δεν διαφέρει πραγματικά λαμβανομένου υπόψη του χαρακτηρισμού τους ως κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων που προσδίδει η προαναφερθείσα απόφαση Rönfeldt στις παροχές αυτές.

26 Όσον αφορά την προκειμένη υπόθεση, οι αρχές που συνήγαγε το Δικαστήριο στο πλαίσιο της προαναφερθείσας αποφάσεως Rönfeldt συνεπάγονται ότι ένας πολίτης αυστριακής ιθαγενείας ο οποίος επωφελήθηκε από την εφαρμογή των διατάξεων της γερμανοαυστριακής συμβάσεως, που υπεγράφη πριν από την έναρξη της ισχύος στην Αυστρία του κανονισμού 1408/71, έχει ένα κεκτημένο δικαίωμα για την εξακολούθηση της εφαρμογής της εν λόγω συμβάσεως και μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού αυτού. Εν πάση περιπτώσει, για να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της συμβάσεως αυτής πριν από την έναρξη της ισχύος του εν λόγω κανονισμού, έπρεπε ο πολίτης αυτός να έχει ήδη εργαστεί στη Γερμανία.

27 Οι αρχές που συνάγονται από την προαναφερθείσα απόφαση Rönfeldt έχουν ως μοναδικό σκοπό τη διατήρηση ενός κοινωνικοασφαλιστικού κεκτημένου δικαιώματος το οποίο δεν ρυθμιζόταν από το κοινοτικό δίκαιο κατά τον χρόνο κατά τον οποίο ο επικαλούμενος το δικαίωμα αυτό πολίτης κράτους μέλους ήταν σε θέση να αντλεί οφέλη από αυτό. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι ο κανονισμός 1408/71 άρχισε να ισχύει στο κράτος μέλος καταγωγής ενός πολίτη κατά την ημερομηνία προσχωρήσεως αυτού του κράτους μέλους στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα δεν έχει επι-

πτώσεις στο κεκτημένο δικαίωμά του να αντλεί οφέλη από μια διμερή ρύθμιση που ήταν η μόνη εφαρμοστέα κατά τον χρόνο της ασκήσεως του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας. Όπως εξάλλου υποστηρίζει η Επιτροπή, η λύση αυτή στηρίζεται στο ότι ο ενδιαφερόμενος είχε θεμιτώς δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο γεγονός ότι μπορούσε να αντλεί οφέλη από την εφαρμογή των διατάξεων της διμερούς συμβάσεως.

28 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι αρχές που συνήγαγε το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα απόφαση Rönfeldt, οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα μη εφαρμογής των διατάξεων του κανονισμού 1408/71 προκειμένου να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται στον εργαζόμενο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους μια διμερής σύμβαση την οποία κανονικά έχει υποκαταστήσει ο κανονισμός αυτός, ισχύουν εξίσου στην περίπτωση κατά την οποία ο εργαζόμενος αυτός άσκησε το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας πριν από την έναρξη της ισχύος του εν λόγω κανονισμού και πριν από την εφαρμογή της Συνθήκης στο κράτος μέλος καταγωγής του.

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος

29 Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, αφενός, εάν το δικαίωμα που απέκτησε Αυστριακός πολίτης να εφαρμοστεί στην περίπτωσή του η γερμανοαυστριακή σύμβαση αντί του κανονισμού 1408/71 αφορά ολόκληρη τη χρονική περίοδο κατά την οποία άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και, αφετέρου, αν το δικαίωμα αυτό είναι δυνατό να στηρίζεται στο σύνολο των περιόδων ασφαλίσεως που συμπλήρωσε ο ενδιαφερόμενος ή αν πρέπει να στηρίζεται μόνο στις περιόδους που πραγματοποιήθηκαν πριν από την έναρξη ισχύος του ανωτέρω κανονισμού στην Αυστρία.

30 Όπως κρίθηκε στη σκέψη 29 της προαναφερθείσας αποφάσεως Rönfeldt και υπομνήστηκε στη σκέψη 15 της παρούσας αποφάσεως, τα άρθρα 48 και 51 της Συνθήκης δεν επιτρέπουν την απώλεια κοινωνικοασφαλιστικών πλεονεκτημάτων την οποία θα προκαλούσε για τους εργαζομένους που άσκησαν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας η μη εφαρμογή, κατόπιν της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 1408/71, των συμβάσεων που ίσχυαν μεταξύ δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών και είχαν ενσωματωθεί στην εθνική τους νομοθεσία.

31 Με άλλα λόγια, εάν, βάσει ενός κοινωνικοασφαλιστικού πλεονεκτήματος, ο πολίτης κράτους μέλους μπορεί να αντλήσει οφέλη από προγενέστερη σύμβαση μεταξύ δύο κρατών μελών και εάν η σύμβαση αυτή τον ευνοεί περισσότερο από έναν κοινοτικό κανονισμό, ο οποίος άρχισε να εφαρμόζεται σε αυτόν μεταγενεστέρως, το δικαίωμα που αυτός αντλεί από τη σύμβαση αυτή είναι οριστικώς κεκτημένο και κατά συνέπεια όλοι οι περιορισμοί που θα του επιβάλλονταν θα αντέβαιναν στις διατάξεις των άρθρων 48 και 51 της Συνθήκης.

32 Κατά συνέπεια, όσον αφορά τα επιδόματα ανεργίας, δεδομένου ότι οι περίοδοι ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που συνιστούν τη βάση των δικαιωμάτων του εργαζομένου συμπληρώθηκαν, τουλάχιστον εν μέρει, σε χρόνο κατά τον οποίο ίσχυε μόνο μια διμερής σύμβαση, η συνολική κατάσταση του εργαζομένου πρέπει να εκτιμηθεί βάσει των διατάξεων της συμβάσεως αυτής εφόσον τον ευνοεί. Δεν συντρέχει λόγος στο σημείο αυτό να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, των περιόδων ασκήσεως του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και, αφετέρου, των περιόδων ασφαλίσεως ή απασχολήσεως ανάλογα με το εάν οι περίοδοι αυτοί τοποθετούνται πριν ή μετά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης και του κανονισμού 1408/71 στο κράτος μέλος καταγωγής του εργαζομένου.

33 Αντιθέτως, εάν τα δικαιώματα του εργαζομένου αυτού θεμελιώθηκαν εξ ολοκλήρου μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1408/71 ήτοι, όπως διευκρινίζει η Αυστριακή Κυβέρνηση, εάν εξάντλησε όλα τα δικαιώματα που προέρχονταν από προγενέστερη περίοδο ασφαλίσεως ή απασχολήσεως, την οποία ακολούθησε μια περίοδος ανεργίας κατά τη διάρκεια της οποίας του καταβαλλόταν επίδομα ανεργίας, ο ενδιαφερόμενος βρίσκεται, στην περίπτωση αυτή, σε μια νέα κατάσταση που πρέπει να εκτιμηθεί βάσει των διατάξεων του ανωτέρω κανονισμού (προαναφερθείσα απόφαση Thévenon).

34 Ο κανονισμός 1408/71 μπορεί να εφαρμοστεί επομένως μόνον εάν τα δικαιώματα που αποκτήθηκαν δυνάμει της διμερούς συμβάσεως εξαντλήθηκαν τελείως κατά την πρώτη περίοδο ανεργίας. Εάν τα δικαιώματα δεν εξαντλήθηκαν τελείως, ο ενδιαφερόμενος εξακολουθεί να διέπεται από το ευνοϊκότερο καθεστώς της συμβάσεως έστω και για τις μεταγενέστερες περιόδους.

35 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, εάν οι περίοδοι ασφαλίσεως ή απασχολήσεως, που παρέχουν στον εργαζόμενο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους το δικαίωμα να λάβει το επίδομα ανεργίας που ζητεί, άρχισαν πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1408/71, η κατάστασή του πρέπει να εκτιμάται βάσει των διατάξεων της διμερούς συμβάσεως για ολόκληρη την περίοδο κατά την οποία άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και συνυπολογιζομένου του συνόλου των περιόδων ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που συμπλήρωσε, χωρίς να γίνεται διάκριση σχετικά με το εάν οι περίοδοι αυτοί τοποθετούνται πριν ή μετά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης και του κανονισμού 1408/71 στο κράτος μέλος καταγωγής του εργαζομένου. Εάν, αντιθέτως, αφού εξάντλησε όλα τα δικαιώματα που αντλούσε από τη σύμβαση, ο ενδιαφερόμενος ασκεί εκ νέου το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και εάν συμπληρώνει νέες περιόδους ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που τοποθετούνται αποκλειστικώς μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1408/71, η νέα κατάστασή του διέπεται από τον κανονισμό αυτό.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

36 Με το τέταρτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν μια εθνική νομοθετική διάταξη η οποία παρεκκλίνει από το άρθρο 67, παράγραφος 3, του κανονισμού 1408/71 προβλέποντας σε δύο περιπτώσεις, ήτοι σε περίπτωση διαμονής τουλάχιστον δεκαπέντε ετών στην Αυστρία και σε περίπτωση οικογενειακής επανενώσεως, ότι η αίτηση για τη χορήγηση επιδόματος ανεργίας δεν πρέπει κατ' ανάγκη να υποβάλλεται στο τελευταίο κράτος όπου ο εργαζόμενος πραγματοποίησε περίοδο ασφαλίσεως ή απασχολήσεως, αλλά είναι δυνατό να υποβληθεί στην Αυστρία, τηρεί την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων του άρθρου 48 της Συνθήκης.

37 Κατά πάγια νομολογία, το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει να προβλέπονται από την εθνική νομοθεσία κανόνες ευνοϊκότεροι και από αυτούς του κοινοτικού δικαίου εφόσον οι ούτω θεσπιζόμενοι κανόνες είναι σύμφωνοι με το κοινοτικό δίκαιο (βλ., στο πνεύμα αυτό, αποφάσεις της 10ης Δεκεμβρίου 1969, 34/69, Duffy, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 229, σκέψη 9· της 6ης Μαρτίου 1979, 100/78, Rossi, Συλλογή τόμος

1979/I, σ. 451, σκέψη 14· της 12ης Ιουνίου 1980, 733/79, Laterza, Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 291, σκέψη 8· της 9ης Ιουλίου 1980, 807/79, Gravina κ.λπ., Συλλογή τόμος 1980/II, σ. 449, σκέψη 7· προαναφερθείσα απόφαση Rönfeldt, σκέψη 26, και απόφαση της 7ης Ιουλίου 1992, C-370/90, Singh, Συλλογή 1992, σ. I-4265, σκέψη 23).

38 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, το πλεονέκτημα που παρέχει το άρθρο 14, παράγραφος 5, του AlVG αποκλειστικά στους ανέργους που έχουν διαμείνει δεκαπέντε έτη στην Αυστρία πριν από την τελευταία απασχόλησή τους στο εξωτερικό ευνοεί κυρίως τους μη διακινούμενους Αυστριακούς πολίτες εις βάρος των Αυστριακών πολιτών που άσκησαν το δικαίωμά τους ελεύθερης κυκλοφορίας, καθώς και εις βάρος της πλειονότητας των πολιτών των λοιπών κρατών μελών. Κατά συνέπεια, η διάταξη αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως περιορισμός του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και ως δυσμενής διάκριση που στηρίζεται στην ιθαγένεια.

39 Κατά συνέπεια, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η εθνική νομοθεσία μπορεί να θεσπίζει ευνοϊκότερους κανόνες από αυτούς του κοινοτικού δικαίου υπό την προϋπόθεση ότι οι κανόνες αυτοί συνάδουν με τις αρχές του κοινοτικού δικαίου. Η ρύθμιση κράτους μέλους που ευνοεί, υπό το πρίσμα των προϋποθέσεων για τη χορήγηση επιδόματος ανεργίας, τους εργαζομένους που έχουν διαμείνει δεκαπέντε έτη στο έδαφός του πριν από την τελευταία απασχόλησή τους στο εξωτερικό αντιβαίνει στο άρθρο 48 της Συνθήκης.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Αυστριακή, η Ισπανική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με διάταξη της 29ης Ιουνίου 1999 το Verwaltungsgerichtshof, αποφαίνεται:

1) **Οι αρχές που συνήγαγε το Δικαστήριο στην απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 1991, C-227/89, Rönfeldt, οι οποίες παρέχουν τη δυνατότητα μη εφαρμογής των διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και στις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, προκειμένου να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται στον εργαζόμενο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους μια διμερής σύμβαση την οποία κανονικά έχει υποκαταστήσει ο κανονισμός αυτός, ισχύουν εξίσου στην περίπτωση κατά την οποία ο εργαζόμενος αυτός άσκησε το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας πριν από την έναρξη της ισχύος του εν λόγω κανονισμού και πριν από την εφαρμογή της Συνθήκης ΕΚ στο κράτος μέλος καταγωγής του.**

2) **Εάν οι περίοδοι ασφαλίσεως ή απασχολήσεως, που παρέχουν στον εργαζόμενο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους το δικαίωμα να λάβει το επίδομα ανεργίας που ζητεί, άρχισαν πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1408/71, η κατάστασή του πρέπει να εκτιμάται βάσει των διατάξεων της διμερούς συμβάσεως για ολόκληρη την περίοδο κατά την οποία άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και συνυπολογιζομένου του συνόλου**

των περιόδων ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που συμπλήρωσε, χωρίς να γίνεται διάκριση ανάλογα με το εάν οι περίοδοι αυτοί τοποθετούνται πριν ή μετά την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης και του κανονισμού 1408/71 στο κράτος μέλος καταγωγής του εργαζομένου. Εάν, αντιθέτως, αφού εξάντλησε όλα τα δικαιώματα που αντλούσε από τη σύμβαση, ο ενδιαφερόμενος ασκεί εκ νέου το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας και εάν συμπληρώνει νέες περιόδους ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που τοποθετούνται αποκλειστικώς μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1408/71, η νέα κατάστασή του διέπεται από τον κανονισμό αυτό.

3) Η εθνική νομοθεσία μπορεί να θεσπίζει ευνοϊκότερους κανόνες από αυτούς του κοινοτικού δικαίου υπό την προϋπόθεση ότι οι κανόνες αυτοί συνάδουν με τις αρχές του κοινοτικού δικαίου. Η ρύθμιση κράτους μέλους που ευνοεί, υπό το πρίσμα των προϋποθέσεων για τη χορήγηση επιδόματος ανεργίας, τους εργαζομένους που έχουν διαμείνει δεκαπέντε έτη στο έδαφός του πριν από την τελευταία απασχόλησή τους στο εξωτερικό αντιβαίνει στο άρθρο 48 της Συνθήκης.

Macken Colneric Puissochet

Schintgen Σκουρής

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Φεβρουαρίου 2002.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Η Πρόεδρος του έκτου τμήματος

F. Macken